

a falu

2015. tavasz

XXX. évfolyam

Megjelenés minden évszakban

› Fenntartható
térségfejlesztés
és területfejlesztési
stratégiák

› Aprófalvak innovatív
fejlesztése

› A tematikus utak
szerepe a vidékfejlesztésben

› Kockaházak –
magyar háztípus
vizsgálata

A FALU

Alapítva: 1985

Alapító: Agroinform Kiadó
és Nyomda Kft.

Szerkesztő bizottság:

Németh Tamás
elnök

Csatári Bálint
Csonka-Takács Eszter
Dinya László
G. Fekete Éva
Kovách Imre
Ligetvári Ferenc
Mezőszentgyörgyi Dávid
Ónodi Gábor
Podmaniczky László
Szörényiné Kukorelli Irén
Tóth Albert

Szerkesztőség vezetője:
Eperjesi Tamás

Felelős szerkesztő:
Dénes Zoltán

Felelős kiadó:
Mezőszentgyörgyi Dávid

Nemzeti Agrárszaktanácsadási,
Képzési és Vidékfejlesztési Intézet
1223 Budapest Park utca 2.
Telefon: 06-1 3628100
E-mail: afalu@nakvi.hu
www.agrarlapok.hu

ISSN 0237-4323

Megjelenik minden évszakban

A borító és a belív képeinek forrása:
Dénes Zoltán és www.shutterstock.com.

Tartalom

5

Dinya László

Fenntartható térségfejlesztés
és megyei szintű terület-
fejlesztési stratégiák

21

G. Fekete Éva

Aprófalvak innovatív fejlesztése

35

Dr. S. Kovács Ilona

A paraszti múltból érkező
üzenet

49

**Gonda Tibor -
Raffai Zoltán**

A tematikus utak szerepe a
turizmus- és vidékfejlesztés-
ben

37

**Pató Georgina -
Orosz György**

A „kockaházak” homlokzati
díszítése – egy magyar háztí-
pus vizsgálata

59

**Szörényiné Kukorelli Irén -
Honvári Patrícia**

Önkéntesség és a
fenntartható vidékfejlesztés

Az **A falu** szerzői és lektorai – a folyóirat újraindítása óta – díjazás nélkül végzik a munkájukat, ezzel járulnak hozzá a fenntartásához. A megjelent írásművek ezért csak a szerző, illetve a Kiadó hozzájárulásával használhatók fel.

ÖSSZEFOGLALÓK

APRÓFALVAK INNOVATÍV FEJLESZTÉSE

G. Fekete Éva

A tanulmány szerzője több alkalommal és több munkacsoportban folytatott az aprófalvokhoz kapcsolódó kutatásokat. Az aprófalusi problémák részletes kifejtése, a fejlesztési lehetőségek és eddigi gyakorlatok tapasztalatainak feltárása után, most a problémamegoldás egy új szemléletű megközelítésével kívánunk javaslatot megfogalmazni a területpolitika számára. Felvetésünknek a 2014-20-as programozási időszak ad aktualitást és ez egyben esélyt is jelenthet a megvalósításra. A tanulmányban a címben jelzett innovatív fejlesztési modellt vázoljuk fel. A modell tárgyalása kiterjed a lehetséges funkciókra, célokra, szereplőkre, eszközökre és szakmai háttérre. A továbbiakban e modell megvalósulásának feltételeit fürkesszük. Emellett kitérünk az aprófalvakra korábban felrajzolt helyzetkép jellegzetes elemeire is. Így említés történik az aprófalvakat érintő migrációról, elnéptelenedésről és népcseréről, csonka társadalmakról, feminizálódásról, helyi kontroll nélküli erőforrásokról, függő gazdaságról, kiáramló profitról, alacsony foglalkoztatásról, jövedelmi szegénységről, valamint az aprófalvak eltérő funkcionális típusairól.

FENNTARTHATÓ TÉRSÉGFEJLESZTÉS ÉS MEGYEI SZINTŰ TERÜLETFEJLESZTÉSI STRATÉGIÁK

Dinya László

Az EU 2014-2020 közötti időszakában elvileg előtérbe kellene kerülnie a területfejlesztési támogatások korábbinál jóval komplexebb (multifund-alapú) felhasználásának, amelyhez alapvetően komplex kistérségi stratégiák révén lehet hozzájutni. Ugyanakkor a fenntarthatósági paradigmaváltás arra ösztönöz, hogy ez a komplexitás a gazdasági – társadalmi – ökológiai szempontokra épüljön. A megyei területfejlesztési koncepciókban pedig abból kiindulva, hogy nincs két egyforma kistérség, területileg differenciáltan kellene kialakítani a fejlesztési célokat és programokat. A Heves megyei területfejlesztési koncepciónál ezeket a megfontolásokat érvényesítve a korábban általunk kidolgozott és tesztelt fenntartható kistérségi modellre alapozva végeztük el a helyzetfelmérést [DINYA L., 2012], majd az eredmények feldolgozása nyomán a programozást (vízió és célrendszer meghatározását). Ezzel az alulról-felfelé történő tervezéssel és a kapcsolódó újszerű társadalmi marketinggel sikerült a fenntarthatósági szempontokat is érvényesítő fejlesztési koncepciót kidolgozni. A modell újszerűségét korábban már igazoltuk, ezúttal a hét kistérséget magába foglaló, megyei szintű első gyakorlati alkalmazást mutatjuk be a kapcsolódó társadalmi marketing új módszerével együtt.

A „KOCKAHÁZAK” HOMLOKZATI DÍSZÍTÉSE – EGY MAGYAR HÁZTÍPUS VIZSGÁLATA

Pató Georgina, Orosz György

A Magyarországon jelen lévő úgynevezett „Kádár-kockaházakból” álló épületállományunk jelentős számmal bír (közel 1,5 millió db). Ezért is érdemes foglalkoznunk ezzel a témával, sőt a nyugat is egyre nagyobb érdeklődéssel figyeli e típusú házaink homlokzati díszítéseit. A Tudományos Diákköri dolgozat készítése során kutatások és felmérések készültek ezekről a homlokzati díszítésekről. Eredménye, hogy egy történelmi korszakunk jellemző díszítési hagyományát őrzik e házaink, melyek arra várnak, hogy felismerjük értéküket és megőrizzük őket a következő nemzedékeknek. A homlokzati díszítések értelmezése érdekében kialakításra kerültek olyan vizsgálati módszerek, melyekkel kategorizálni és tipizálni lehet őket. A vizsgálatok során nagy hangsúly került a díszítési típusok sokszínűségére, területenkénti eloszlására, illetve a használt formák gyakoriságára. E vizsgálatok alapján következtetni lehet arra, hogy mely díszítés típusok terjedtek el és alakultak ki az országon belül egyes régióinkban.

A TEMATIKUS UTAK SZEREPE A TURIZMUS- ÉS VIDÉKFEJLESZTÉSBEN

Gonda Tibor, Raffay Zoltán

Folyamatosan változnak a turizmus lehetséges fejlesztési területein belül a hangsúlyok, igazodva a kereslet elvárásaihoz, és az ágazat aktuális trendjeihez. Vizsgálati témánk szempontjából szerencsésnek mondható, hogy napjainkban a kisebb jelentőségű, elszórtan fellelhető attrakciók láncra fűzése, tematikus utakká fejlesztése, és ezáltal erőteljesebb attrakciók létrehozása előtérbe került. A hagyományos tömegturisztikai desztinációk mellett növekvő esély van a vidéki térségek turisztikai kínálatba történő bekapcsolására. Tanulmányunk a Leonardo programban támogatott NewTrailJobs projekt nemzetközi vizsgálatára és eredményére építve foglalja össze a tematikus utak szervezésére vonatkozó meglátásait, ezen attrakciók vidékfejlesztésre gyakorolt hatását, és fogalmaz meg ajánlásokat a még eredményesebb turisztikai termékfejlesztés érdekében.

SUMMARIES

THE INNOVATIVE DEVELOPMENT OF TINY VILLAGE

G. Fekete Éva

The author of this study has completed more researches on the special structural problems of tiny villages for a long time and in more aspects. Beyond the former detailed explanation of the tiny village issues as well as the exploration of their development opportunities and experiences, now a new approach for development of tiny villages will be introduced. The main characteristics of the group of villages with less than 500 inhabitants are presented in the second section. Migration, depopulation and population change, mutilated local societies, feminization, resources out of local control, dependent and weak local economy, outflowing profits, low employment, income poverty as well as functional types are mentioned. The first section is the place of explanation of innovative development model as it is appearing in the title of this study. The model includes the potential functions, objectives, agents, tools and professional background. Conditions for a successful implementation of this model are also investigated.

SUSTAINABLE DEVELOPMENT AND TERRITORIAL DEVELOPMENT STRATEGIES AT COUNTY LEVEL

Dinya László

The multifund-based and complex use of subsidies in the territorial development has got a high priority in the recent period of EU-budget in 2014-2020. That could be achieved by the applicants mainly through complex strategies of micro-regions. The paradigm shift to the sustainability motivates them at the same time to take into account economical, social and ecological points of view in these complex strategies. Now we are in the phase of implementing the elaborated rural development strategies at county-level where our starting point was that there are not any uniform micro-regions and we have to define development goals and programs in a locally differentiated way. The diagnose of Heves county in preparing the development strategy was based on that approach and on the model of sustainable micro-region elaborated and tested by us a little bit earlier. After processing the results of these diagnose we could define a vision and the system of objectives (as tasks of programming). By the help of this bottom-up way of planning and the new type of social marketing related to it we have solved the task of elaborating a practical territorial development concept including the sustainability priorities too. The novelty of the model was justified earlier by us and now we introduce its first practical application at county level (involving seven micro-regions) together with a new method of related social marketing.

INVESTIGATION OF A TYPICAL RURAL HOUSE TYPE

Pató Geirgona, Orosz György

Only in Hungary 1.5 million of this house type was built since the 1960s. At first glance, they appear to be identical, however at closer inspection interesting decorations can be observed on the facade. The values and problems of this huge amount of buildings have already been investigated, but despite these efforts the condition of the houses is constantly worsening. The wide variety of decorations imply that these houses mean much more than only a common type. The aim of this study is to draw attention to the unique values of the „Hungarian cubes“

Szerzők

Szerzők

Dr. Dinya László	CSc egyetemi tanár, Károly Róbert Főiskola
Dr. G. Fekete Éva	CSc geográfus, egyetemi tanár, Miskolci Egyetem, Gazdaságtudományi Kar, Világ- és Regionális Gazdaságtan Intézet
Dr. Gonda Tibor	egyetemi adjunktus, PTE IGYK Gazdaságtudományi és Turisztikai Intézet
Honvári Patrícia	tudományos segédmunkatárs, MTA KRTK RKI Nyugat-magyarországi Tudományos Osztály
Orosz György	tanszéki mérnök, Szent István Egyetem Mezőgazdaság- és Környezettudományi Kar, Természetvédelmi és Tájgazdálkodási Intézet
Pató Georgina	építészmérnök hallgató, Szent István Egyetem Ybl Miklós Építéstudományi Kar, Építészmérnöki szak
Dr. Raffay Zoltán	főiskolai docens, PTE IGYK Gazdaságtudományi és Turisztikai Intézet
Szörényiné Kukorelli Irén	egyetemi tanár, tudományos tanácsadó MTA KRTK RKI Nyugat-magyarországi Tudományos Osztály
Dr. S. Kovács Ilona	néprajzkutató

